ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վ.Վ.Հարությունյան

/Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 11

«14» ապրիլի 2023 թ.

ԷԻԿ/բ-003, ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ **041301.00.6, Կառավարում**
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **041301.01.6, Կառավարում /ըստ ոլորտի/**
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ **կառավարման բակալավր**
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ **էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման**
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ **հեռակա**
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ **հեռակա 2-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ**

Դասախոս(ներ)՝ **Վիկտորյա Հարությունյան**
/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե/ներ vikavharutyunyan@gmail.com

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	3
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	4
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	5
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	5
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	6
8.	Դասավանդման մեթոդներ..	8
9.	Ուսումնառության մեթոդները	8
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	9
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ............................	13
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ..	14
12.1.	Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ.........................	14
12.2.	Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ..	18
12.3.	Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ............	21
12.4.	Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	21
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում...........................	22
14.	Գնահատում..	23
14.1.	Ուսանողների գիտելիքների ստուգում..	23
14.2.	Հարցաշար..	23
14.3.	Գնահատման չափանիշներ	25
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ...	26

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1].

«Վիճակագրություն» դասընթացը կարևորվում է տնտեսագիտության, կառավարման բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է «Կառավարում» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

- Սոցիալ-տնտեսական երևույթների զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:
- Վիճակագրության չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- Վիճակագրական վերլուծություններում համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
- Վիճակագրական դիտարկումների վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- Սովորեցնել «Վիճակագրություն» դասընթացի տեսական հիմքերը:
- Բացատրել վիճակագրական օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել դիտարկումներ, խմբավորումներ, հետազոտություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել հետազոտության առանձնահատկությունները օրինաչափությունների բացահայտման համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/.

«Վիճակագրություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների մաթեմատիկական գիտելիքների, համակարգչային հմտությունների առկայությունը

__կամ__

«Վիճակագրություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը 041301.00.6 «Կառավարում» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Հավանականությունների տեսություն», «Մաթեմատիկական անալիզ» դասընթացներից:

---

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2] և /կամ կոմպետենցիաները.

4.1. Գիտելիք

4.1.1. Գիտելիք և իմացություն

- Ցուցաբերում է սպառողների կամ սոցիալական այլ խմբերի կարիքները վեր հանելու տեսական մեթոդաբանական հիմնական մոտեցումների իմացություն:
- Ցուցաբերում է տնտեսության տարբեր ոլորտների և դրանց կառավարման առանձնահատկությունների, ինչպես նաև պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման տարբեր մոտեցումների գիտելիք և իմացություն:

4.2 Հմտություններ

4.2.1. Գիտելիքի և իմացության կիրառում

- Կարող է մշակել կառավարման գործընթացին առնչվող տարբեր ծրագրեր և մասնակցել դրանց իրագործման միջոցառումներին:
- Կարող է նախագծել կազմակերպական կառուցվածքներ, իրականացնել լիազորությունների և պատասխանատվության բաշխում, ձևակերպել խնդիրներ և պատվիրակել ենթականերին:
- Կարող է ընդունել կառավարչական որոշումներ խնդիրները համակարգի մեջ դիտարկելով և համակարգային մոտեցման համապատասխան գործիքակազմ կիրառելով:

4.2.2.Հաղորդակցման, ՏՀՏ և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ

- Կարող է կատարել տեղեկատվության հավաքման, պահպանման և մշակման աշխատանքներ, ինչպես նաև մասնագիտական խնդիրների լուծման նպատակով օգտվել ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաներից:
- Կարող է իրականացնել հետազոտություններ կառավարչական զանազան խնդիրներ լուծելու նպատակով, ինչպես նաև վերլուծել դրանց արդյունքները:

4.2.3. Ընդհանրական, իմացական կարողություններ, (ներառյալ դատողություններ անելը)

- Ունակ է լուծելու մասնագիտական խնդիրները վերլուծության և համադրության հիման վրա:
- Տիրապետում է մաթեմատիկական և վիճակագրության մեթոդներին, ինչպես նաև մաթեմատիկական մոդելավորման եղանակներին:
- Ունակ է մասնագիտական վերլուծություններ իրականացնելիս կիրառել որակական և քանակական մեթոդներ:
- Ունակ է թիմում աշխատելու և թիմի անդամների հետ արդյունավետ համագործակցելու:

4.3. Կարողություններ

4.3.1.Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն (ներառյալ սովորելու կարողությունները)

---

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf
Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

- Կարող է բացահայտել, հաղթահարել և լուծումներ տալ անծանոթ պայմաններում առաջացած խնդիրներին:
- Ունակ է ինքնուրույն որոշումներ ընդունելու:
- Ունակ է հաշվի առնելու կառավարչական որոշումների հետևանքները սոցիալական պատասխանատվության տեսանկյունից:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
ԳԿ9 խնդիրների լուծում,
ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,
ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3].

«Վիճակագրություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել կառավարման մասնագիտական գործունեության ընթացքում, հետազոտական լաբորատորիաներում աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և տնտեսագիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարություն (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	**3 կրեդիտ/90 ժամ**	**3 կրեդիտ/90 ժամ**

[3] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն	24	6
Գործնական աշխատանք	24	6
Սեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	42	78
Ընդամենը	90	90
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	ստուգարք

7. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>[4] .
   - **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
   - **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
   - **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները

[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:
Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:
Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրա-կացություն
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:
Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[5]՝
    - **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
    - **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործ-ընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսում-նասիրման և լուծման նպատակով:
    - **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
    - **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
    - **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
    - **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
    - ***Հարցի նախապատրաստման մոդել*** –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից

[5] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

(ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:

- <u>Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում</u> – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- <u>Աշխատանքային տետր</u> – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- <u>Զեկույց</u> – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- <u>Հարցազրույց</u> – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. Դասավանդման մեթոդներն են՝[6] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր.

9. Ուսումնառության մեթոդներն են[7]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում.

---

[6] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[7] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[8].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	**Թեմա 1. Վիճակագրության առարկան, մեթոդը և խնդիրները**[9] • Վիճակագրության գիտության առարկան: Հասարակական կյանքի օրենքների բնույթը և վիճակագրության դերը դրանց ճանաչողության մեջ: Նշանավոր մարդկանց կարծիքը վիճակագրության գիտության մասին: • Քանակական և որակական վերլուծության փոխկապակցվածությունը վիճակագրության մեջ: Վիճակագրության մեթոդը և նրա հիմնական հիմնական հիմնական առանձնահատկությունները: • Մեծ թվերի օրենքը: Վիճակագրական օրինաչափությունները: • Վիճակագրական գիտության կառուցվածքը: Վիճակագրական գիտության ճյուղերը: Վիճակագրության կապը մյուս գիտությունների հետ: • Վիճակագրական հետազոտության հիմնական փուլերը: • Վիճակագրական համակցություն: Համակցության միավորը: • Հատկանիշ: Հատկանիշների դասակարգումը: Վիճակագրական ցուցանիշ: • Ընդհանրական ցուցանիշներ: Հասկացություն վիճակագրական ցուցանիշների համակարգի մասին: • Վիճակագրության հիմնական ֆունկցիաները: Վիճակագրության խնդիրները շուկայական հարաբերությունների ձևավորման և զարգացման ժամանակաշրջանում: • Վիճակագրության մեթոդոլոգիայի կատարելագործման հարցերը: Վիճակագրության կազմակերպումը հանրապետությունում և այլ երկրներում: Միջազգային վիճակագրության մարմինները:	2		2		

[8] Նման է օրացուցային պլանին
[9] Հեռակա ուսուցման համար

2.	**Թեմա 2. Վիճակագրական դիտարկում *** • Վիճակագրական դիտարկումը որպես վիճակագրական հետազոտության սկզբնական փուլ: Վիճակագրական դիտարկման տեսակները, ձևերը և եղանակների դասակարգումը: • Վիճակագրական դիտարկման պլանը: • Դիտարկման նպատակը, օբյեկտը և միավորը: Դիտարկման ծրագիրը: Հրահանգը: • Վճակագրական դիտարկման կազմակերպման հարցերը: Դիտարկման մարմինները: Նախապատրաստական աշխատանքները: • Սկզբնական հաշվառման և հաշվետվությունների կազմակերպման սկզբունքները: Հաշվետվությունների տեսակները: Վիճակագրական հատուկ դիտարկումներ:					
3.	**Թեմա 3. Վիճակագրական խմբավորումը: Աղյուսակներ: Բաշխման շարքեր*** • Խմբավորման մեթոդը, որպես վիճակագրության կարևորագույն մեթոդներից մեկը: Խմբավորվող հատկանիշների ընտրության պրոբլեմները: Խմբերի թվի և խմբավորման միջակայքի որոշումը: Խմբավորումների դասակարգումը: • Վիճակագրական աղյուսակը և նրա տարրերը: Վիճակագրական աղյուսակների տեսակները: Վիճակագրական աղյուսակների ենթակայի կառուցման և ստորոգյալի մշակման սկզբունքները: • Բաշխման շարքեր, դրանց էությունը և հիմնական տարրերը: Բաշխման շարքերի կառուցումը ըստ որակական և քանակական հատկանիշների: • Ընդհատվող և միջակայքային շարքեր: Բաշխման հիմնական վիճակագրական բնութագիրը: Բաշխման օրենքները:	2		2		
4.	**Թեմա 4. Բացարձակ, հարաբերական միջին մեծությունները և վարիացիայի ցուցանիշները*** • Բացարձակ մեծությունները և նրանց նշանակությունը վիճակագրական հետազոտություններում: Բացարձակ մեծությունների տեսակները, ստացման եղանակները: Բացարձակ մեծությունների չափման միավորները: • Հարաբերական մեծությունների նշանակությունը, տեսակները և արտահայտության ձևերը: Բացարձակ և հարաբերական մեծությունների փոխկապվածությունը, նրա կոմպլեքսային կիրառման անհրաժեշտությունը: • Միջին մեծությունների մեթոդը որպես գիտական ընդհանրացման կարևորագույն հնարք: • Համակցության միջին և որակական համասեռությունը: Միջինների և					

	խմբավորումների մեթոդները, դրանց փոխկապվածությունը: • Ընդհանուր և մասնակի միջիններ: • Միջին ձևերի ընտրությունը: Միջին կշիռների նշանակությունը և ընտրությունը: • Վարիացիայի հասարակական կյանքի երևույթները, պատճառները և ուսումնասիրման անհրաժեշտությունն ու հնարավորությունները: Վարիացիայի հիմնական ցուցանիշները: Վարիացիայի ցուցանիշների օգտագործումը սոցիալ-տնտեսական հետազոտություններում:					
5.	**Թեմա 5. Տատանման ցուցանիշները և հաճախային բաշխման վերլուծությունը** • Բաշխման կենտրոնի ցուցանիշները, տատանման ցուցանիշները և դրանց հաշվարկման մեթոդները, դիսպերսիայի մաթեմատիկական հատկությունները, տատանման հարաբերական ցուցանիշները, այլընտրանքային հատկանիշի դիսպերսիան, դիսպերսիայի տեսակները, դրանց գումարման կանոնը, վարիացիոն բաշխման շարքի կառուցվածքային բնութագիրը, բաշխման մոմենտները, բաշխման ձևի ուսումնասիրությունը					
6.	**Թեմա 6. Ընտրանքային դիտարկում*** • Հասկացություն ընտրանքային դիտարկման մասին: Ընտրանքային մեթոդի տրսական հիմունքները: Ընտրանքային դիտարկման և կիրառման անհրաժեշտությունը շուկայական հարաբերությունների պայմաններում: • Գլխավոր և ընտրանքային համակցությունները, նրանց ընդհանրացնող բնութագրերը: Ընտրանքի տեսակները: Գլխավոր համակցությունից միավորի ընտրման եղանակները: • Ընտրանքային դիտարկման սխալները: Ընտրանքային տվյալների տարածման եղանակները գլխավոր համակցության վրա: • Ընտրանքային հետազոտության կիրառման հնարավորությունները ներկա էտապում					
7.	**Թեմա 7. Երևույթների փոխկապվածության ուսումնասիրումը** • Քանակական վերլուծության դերը փոխադարձ կապերի մեջ; Զուգահեռ տվյալների մեթոդը:	2		2		

	• Վերլուծության խմբավորումների կիրառումը կապերի ուսումնասիրման համար: Կապերի ուսումնասիրման հաշվեկշռային և ինդեքսային մեթոդները, կոռելացիայի և ռեգրեսաիայի մեթոդները: Գծային և ոչ գծային ռեգրեսիա և կորելյացիա: Մասնակի և բազմակի կոռելյացիա: Կոռելյացիոն և ռեգրեսիոն հավասարումների պարամետրերի իմաստի մեկնաբանումը: • Դիսպերսիոն վերլուծության կիրառման հնարավորությունը սոցիալ-տնտեսական երևույթների վերլուծության մեջ: Քանակական և որակական հատկանիշների կապերի սերտության ցուցանիշների կառուցման մեթոդոլոգիական հիմունքները:					
8.	**Թեմա 8. Սոցիալ-տնտեսական երևույթների դինամիկայի ուսումնասիրումը*** • Դինամիկ շարքերի հիմնական ցուցանիշները: • Դինամիկ միջին ցուցանիշները: Դինամիկ շարքերի հարթեցումը: Հիմնական միտումների դրսևորումը: Դինամիկ շարքերի էքստրապոլյացիան և ինտերպոլյացիան: • Դինամիկ շարքերի կառուցման և փոխկապակցությունների ուսումնասիրման մեթոդոլոգիական հիմունքները: • Սեզոնային տատանումների վիճակագրական ուսումնասիրության հիմնական հիմնական հարցերը: Դինամիկ շարքերի օգտագործումը կանխագուշակման նպատակով:					
9.	**Թեմա 9. Ինդեքսներ*** • Վիճակագրության ինդեքսային մեթոդը: • Ագրեգատային, միջին թվաբանական և միջին հարմոնիկական ինդեքսներ: • Միջին մակարդակի դինամիկայի վերլուծության ինդեքսային մեթոդը: Կառուցվածքային տեղաշարժերի ինդեքսը: • Կարևորագույն տնտեսական ինդեքսները: Ինդեքսների փոխկապակցվածությունը: Տերիտորյալ ինդեքսներ:					
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		6		6		

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		

1.	Հակոբյան Կ.Հ.. «Վիճակագրության տեսությունե ուսումնական ձեռնարկ»	2003
2.	Ֆահրադյան, Կոնստանդյան «Վիճակագրության ընդհանուր տեսության խնդիրների ժողովածու»	1984
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Կոզլով, Էռլիխ, Դոլգուշևսկի, Պոլյուշին, Վիճակագրության ընդհանուր տեսություն	1981
2.	Պետրոսյան Ա.Ն. «Վիճակագրության ընդհանուր տեսություն» ուսումնական ձեռնարկ,	2008
3.	Шпигельхалтер Д. Искусство статистики. Как находить ответы в данных / Д. Шпигельхалтер — «Манн, Иванов и Фербер», 2019 — (МИФ Научпоп)	2019
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[10]
1.	Վիճակագրության առարկան, մեթոդը և խնդիրները*	Վիճակագրության ծագումը, զարգացումը և խնդիրները, Վիճակագրության օբյեկտը, առարկան և մեթոդը, Վիճակագրական մարմինների ֆունկցիաները, Վիճակագրական գիտության ճյուղերը	2	ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2
2.	Վիճակագրական դիտարկում*	Վիճակագրական դիտարկման ձևերը, տեսակները և եղանակները, վիճակագրական դիտարկման մեթոդոլոգիան		ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2
3.	Վիճակագրական խմբավորումը: Աղյուսակներ: Բաշխման շարքեր*	Վիճակագրական խմբավորումների տեսակները,կառուցման սկզբունքները, երկրորդվող խմբավորում	2	ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2
4.	Բացարձակ, հարաբերական միջին մեծությունները և վարիացիայի ցուցանիշները*	Միջին թվաբանական, հիմնական հատկությունները, հարմոնիկ և երկրաչափական միջին		ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2

[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

5.	Տատանման ցուցանիշները և հաճախային բաշխման վերլուծությունը	Բաշխման կենտրոնի ցուցանիշները, տատանման ցուցանիշները և դրանց հաշվարկման մեթոդները, դիսպերսիայի մաթեմատիկական հատկությունները, տատանման հարաբերական ցուցանիշները, այլընտրանքային հատկանիշի դիսպերսիան, դիսպերսիայի տեսակները, դրանց գումարման կանոնը, վարիացիոն բաշխման շարքի կառուցվածքային բնութագիրը, բաշխման մոմենտները, բաշխման ձևի ուսումնասիրությունը		ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2
6.	Ընտրանքային դիտարկում*	• Հասկացություն ընտրանքային դիտարկման մասին: Ընտրանքային մեթոդի տոսական հիմունքները: Ընտրանքային դիտարկման և կիրառման անհրաժեշտությունը շուկայական հարաբերությունների պայմաններում: • Գլխավոր և ընտրանքային համակցությունները, նրանց ընդհանրացնող բնութագրերը: Ընտրանքի տեսակները: Գլխավոր համակցությունից միավորի ընտրման եղանակները: • Ընտրանքային դիտարկման սխալները: Ընտրանքային տվյալների տարածման եղանակները գլխավոր համակցության վրա:		ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2

		Ընտրանքային հետազոտության կիրառման հնարավորությունները ներկա էտապում		
7.	Երևույթների փոխկապվածության ուսումնասիրումը	• Քանակական վերլուծության դերը փոխադարձ կապերի մեջ; Զուգահեռ տվյալների մեթոդը: • Վերլուծության խմբավորումների կիրառումը կապերի ուսումնասիրման համար: Կապերի ուսումնասիրման հաշվեկշռային և ինդեքսային մեթոդները, կոռելացիայի և ռեգրեսաիայի մեթոդները: Գծային և ոչ գծային ռեգրեսիա և կորելյացիա: Մասնակի և բազմակի կոռելյացիա: Կոռելյացիոն և ռեգրեսիոն հավասարումների պարամետրերի իմաստի մեկնաբանումը: • Դիսպերսիոն վերլուծության կիրառման հնարավորությունը սոցիալ-տնտեսական երևույթների վերլուծության մեջ: Քանակական և որակական հատկանիշների կապերի սերտության ցուցանիշների կառուցման մեթոդոլոգիական հիմունքները:	2	ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2
8.	Սոցիալ-տնտեսական երևույթների դինամիկայի ուսումնասիրումը*	• Դինամիկ շարքերի հիմնական ցուցանիշները: • Դինամիկ միջին ցուցանիշները: Դինամիկ շարքերի հարթեցումը: Հիմնական միտումների դրսևորումը:		ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2

		Դինամիկ շարքերի էքստրապոլյացիան և ինտերպոլյացիան։ • Դինամիկ շարքերի կառուցման և փոխկապակցությունների ուսումնասիրման մեթոդոլոգիական հիմունքները։ • Սեզոնային տատանումների վիճակագրական ուսումնասիրության հիմնական հիմնական հարցերը։ Դինամիկ շարքերի օգտագործումը կանխագուշակման նպատակով։		
9.	Ինդեքսներ*	• Վիճակագրության ինդեքսային մեթոդը։ • Ագրեգատային, միջին թվաբանական և միջին հարմոնիկական ինդեքսներ։ • Միջին մակարդակի դինամիկայի վերլուծության ինդեքսային մեթոդը։ Կառուցվածքային տեղաշարժերի ինդեքսը։ • Կարևորագույն տնտեսական ինդեքսները։ Ինդեքսների փոխկապակցվածությունը։ Տերիտորյալ ինդեքսներ։		ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[11]
1.	Վիճակագրության առարկան, մեթոդը և խնդիրները*	Վիճակագրության ծագումը, զարգացումը և խնդիրները, Վիճակագրության օբյեկտը, առարկան և մեթոդը, Վիճակագրական մարմինների ֆունկցիաները, Վիճակագրական գիտության ճյուղերը	2		*ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2*
2.	Վիճակագրական դիտարկում*	Վիճակագրական դիտարկման ձևերը, տեսակները և եղանակները, վիճակագրական դիտարկման մեթոդոլոգիան			ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2
3.	Վիճակագրական խմբավորումը: Աղյուսակներ: Բաշխման շարքեր*	Վիճակագրական խմբավորումների տեսակները, կառուցման սկզբունքները,երկրորդվող խմբավորում	2		ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2
4.	Բացարձակ, հարաբերական միջին մեծությունները և վարիացիայի ցուցանիշները*	Միջին թվաբանական, հիմնական հատկությունները, հարմոնիկ և երկրաչափական միջին			ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2
5.	Տատանման ցուցանիշները և հաճախային բաշխման վերլուծությունը	Բաշխման կենտրոնի ցուցանիշները, տատանման ցուցանիշները և դրանց հաշվարկման մեթոդները, դիսպերսիայի մաթեմատիկական հատկությունները, տատանման հարաբերական ցուցանիշները, այլընտրանքային հատկանիշի դիսպերսիան, դիսպերսիայի			ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2

[11] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		տեսակները, դրանց գումարման կանոնը, վարիացիոն բաշխման շարքի կառուցվածքային բնութագիրը, բաշխման մոմենտները, բաշխման ձևի ուսումնասիրությունը			
6.	Ընտրանքային դիտարկում*	• Հասկացություն ընտրանքային դիտարկման մասին: Ընտրանքային մեթոդի տեսական հիմունքները: Ընտրանքային դիտարկման և կիրառման անհրաժեշտությունը շուկայական հարաբերությունների պայմաններում: • Գլխավոր և ընտրանքային համակցությունները, նրանց ընդհանրացնող բնութագրերը: Ընտրանքի տեսակները: Գլխավոր համակցությունից միավորի ընտրման եղանակները: • Ընտրանքային դիտարկման սխալները: Ընտրանքային տվյալների տարածման եղանակները գլխավոր համակցության վրա: Ընտրանքային հետազոտության կիրառման հնարավորությունները ներկա էտապում			ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2
7.	Երևույթների	• Քանակական վերլուծության դերը փոխադարձ կապերի մեջ;	2		ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2

	փոխկապվածության ուսումնասիրումը	Զուգահեռ տվյալների մեթոդը: • Վերլուծության խմբավորումների կիրառումը կապերի ուսումնասիրման համար: Կապերի ուսումնասիրման հաշվեկշռային և ինդեքսային մեթոդները, կոռելացիայի և ռեգրեսաիայի մեթոդները: Գծային և ոչ գծային ռեգրեսիա և կորելյացիա: Մասնակի և բազմակի կոռելյացիա: Կոռելյացիոն և ռեգրեսիոն հավասարումների պարամետրերի իմաստի մեկնաբանումը: • Դիսպերսիոն վերլուծության կիրառման հնարավորությունը սոցիալ-տնտեսական երևույթների վերլուծության մեջ: Քանակական և որակական հատկանիշների կապերի սերտության ցուցանիշների կառուցման մեթոդոլոգիական հիմունքները:			
8.	Սոցիալ-տնտեսական երևույթների դինամիկայի ուսումնասիրումը*	• Դինամիկ շարքերի հիմնական ցուցանիշները: • Դինամիկ միջին ցուցանիշները: Դինամիկ շարքերի հարթեցումը: Հիմնական միտումների դրսևորումը: Դինամիկ շարքերի էքստրապոլյացիան և ինտերպոլյացիան: • Դինամիկ շարքերի			ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2

		կառուցման և փոխկապակցությունների ուսումնասիրման մեթոդոլոգիական հիմունքները: • Սեզոնային տատանումների վիճակագրական ուսումնասիրության հիմնական հիմնական հարցերը: Դինամիկ շարքերի օգտագործումը կանխագուշակման նպատակով:			
9.	Ինդեքսներ*	• Վիճակագրության ինդեքսային մեթոդը: • Ագրեգատային, միջին թվաբանական և միջին հարմոնիկական ինդեքսներ: • Միջին մակարդակի դինամիկայի վերլուծության ինդեքսային մեթոդը: Կառուցվածքային տեղաշարժերի ինդեքսը: • Կարևորագույն տնտեսական ինդեքսները: Ինդեքսների փոխկապակցվածությունը: Տերիտորյալ ինդեքսներ:			ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[12]
1.					
2.					

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը[13]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[14]
1.	Բացարձակ, հարաբերական միջին մեծությունները և վարիացիայի ցուցանիշները	Միջին թվաբանական, հիմնական հատկությունները, հարմոնիկ և երկրաչափական միջին	Խնդիրների լուծում	Կիսամյակի վերջ	գրավոր	ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2
2.	Սոցիալ-տնտեսական երևույթների դինամիկայի ուսումնասիրումը	Դինամիկայի շարքերի տեսակները, մշակման և վերլուծության հնարքները	Խնդիրների լուծում	Կիսամյակի վերջ	գրավոր	ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2

[12] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն
[13] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը
[14] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

3.	Երևույթների փոխկապվածության ուսումնասիրումը	Կորելյացիոն և ռեգրեսիոն վերլուծություն, կորելյացիայի գործակից	Խնդիրների լուծում	Կիսամյակի վերջ	գրավոր	ՊԳ1, ՊԳ2, ԼԳ1, ԼԳ2

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[15]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	microsoft excel
Այլ	

[15] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[16]:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում

[16]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:[17]

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

(1-ին ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի 6-7-րդ շաբաթվա ընթացքում)

(2-րդ ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի 16-17-րդ շաբաթվա ընթացքում)

14.4. Գնահատման չափանիշները[18].

- Տեսական գիտելիքները՝ մեկ ստուգում:
- Գործնական աշխատանքները՝ երկու ստուգում:
- Սեմինար պարապմունքները:
- Լաբորատոր աշխատանքները:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու ստուգում:

---

[17] Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

[18] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ **041301.00.6, Կառավարում**
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **041301.01.6, Կառավարում /ըստ ոլորտի/**
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ **կառավարման բակալավր**
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ԷԻԿ/բ -003 Վիճակագրություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">3 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">12</td><td>Դասախոսություն</td><td>6</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td></td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>6</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">68</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">90</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Դասընթացի նպատակն է.
▪ Սոցիալ-տնտեսական երևույթների զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:
▪ Վիճակագրության չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
▪ Վիճակագրական վերլուծություններում համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
Վիճակագրական դիտարկումների վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
1. իմանա վիճակագրության տեսական հիմունքները,
2. իմանա սոցիալ-տնտեսական երևույթների ուսումնասիրման

Հմտություն
1. տիրապետի վիճակագրական հետազոտության մեթոդներին,

Կարողունակություն
1. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
1. կարողանա վիճակագրական չափանիշների կիրառում
2. կարողանա հետազոտության շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:</td></tr>
</table>

Դասընթացի բովանդակությունը	**Թեմա 1. Վիճակագրության առարկան, մեթոդը և խնդիրները**[19] • Վիճակագրության գիտության առարկան: Հասարակական կյանքի օրենքների բնույթը և վիճակագրության դերը դրանց ճանաչողության մեջ: Նշանավոր մարդկանց կարծիքը վիճակագրության գիտության մասին: • Քանակական և որակական վերլուծության փոխկապակցվածությունը վիճակագրության մեջ: Վիճակագրության մեթոդը և նրա հիմնական հիմնական հիմնական առանձնահատկությունները: • Մեծ թվերի օրենքը: Վիճակագրական օրինաչափությունները: • Վիճակագրական գիտության կառուցվածքը: Վիճակագրական գիտության ճյուղերը: Վիճակագրության կապը մյուս գիտությունների հետ: • Վիճակագրական հետազոտության հիմնական փուլերը: • Վիճակագրական համակցություն: Համակցության միավորը: • Հատկանիշ: Հատկանիշների դասակարգումը: Վիճակագրական ցուցանիշ: • Ընդհանրական ցուցանիշներ: Հասկացություն վիճակագրական ցուցանիշների համակարգի մասին: • Վիճակագրության հիմնական ֆունկցիաները: Վիճակագրության խնդիրները շուկայական հարաբերությունների ձևավորման և զարգացման ժամանակաշրջանում: Վիճակագրության մեթոդոլոգիայի կատարելագործման հարցերը: Վիճակագրության կազմակերպումը հանրապետությունում և այլ երկրներում: Միջազգային վիճակագրության մարմինները: **Թեմա 2. Վիճակագրական դիտարկում *** • Վիճակագրական դիտարկումը որպես վիճակագրական հետազոտության սկզբնական փուլ: Վիճակագրական դիտարկման տեսակները, ձևերը և եղանակների դասակարգումը: • Վիճակագրական դիտարկման պլանը: • Դիտարկման նպատակը, օբյեկտը և միավորը: Դիտարկման ծրագիրը: Հրահանգը: • Վճակագրական դիտարկման կազմակերպման հարցերը: Դիտարկման մարմինները: Նախապատրաստական աշխատանքները: Սկզբնական հաշվառման և հաշվետվությունների կազմակերպման սկզբունքները: Հաշվետվությունների տեսակները: Վիճակագրական հատուկ դիտարկումներ: **Թեմա 3. Վիճակագրական խմբավորումը: Աղյուսակներ: Բաշխման շարքեր*** • Խմբավորման մեթոդը, որպես վիճակագրության կարևորագույն մեթոդներից մեկը: Խմբավորվող հատկանիշների ընտրության պրոբլեմները: Խմբերի թվի և խմբավորման միջակայքի որոշումը: Խմբավորումների դասակարգումը: • Վիճակագրական աղյուսակը և նրա տարրերը: Վիճակագրական աղյուսակների տեսակները: Վիճակագրական

[19] Հեռակա ուսուցման համար

	աղյուսակների ենթակայի կառուցման և ստորոգյալի մշակման սկզբունքները: • Բաշխման շարքեր, դրանց էությունը և հիմնական տարրերը: Բաշխման շարքերի կառուցումը ըստ որակական և քանակական հատկանիշների: Ընդհատվող և միջակայքային շարքեր: Բաշխման հիմնական վիճակագրական բնութագիրը: Բաշխման օրենքները: **Թեմա 4. Բացարձակ, հարաբերական միջին մեծությունները և վարիացիայի ցուցանիշները*ցուցանիշները*** • Բացարձակ մեծությունները և նրանց նշանակությունը վիճակագրական հետազոտություններում: Բացարձակ մեծությունների տեսակները, ստացման եղանակները: Բացարձակ մեծությունների չափման միավորները: • Հարաբերական մեծությունների նշանակությունը, տեսակները և արտահայտության ձևերը: Բացարձակ և հարաբերական մեծությունների փոխկապվածությունը, նրա կոմպլեքսային կիրառման անհրաժեշտությունը: • Միջին մեծությունների մեթոդը որպես գիտական ընդհանրացման կարևորագույն հնարք: • Համակցության միջին և որակական համասեռություն: Միջինների և խմբավորումների մեթոդները, դրանց փոխկապվածությունը: • Ընդհանուր և մասնակի միջիններ: • Միջին ձևերի ընտրությունը: Միջին կշիռների նշանակությունը և ընտրությունը: Վարիացիայի հասարակական կյանքի երևույթները, պատճառները և ուսումանսիրման անհրաժեշտությունն ու հնարավորությունները: Վարիացիայի հիմնական ցուցանիշները: Վարիացիայի ցուցանիշների օգտագործումը սոցիալ-տնտեսական հետազոտություններում: **Թեմա 5. Տատանման ցուցանիշները և հաճախային բաշխման վերլուծությունը** • Բաշխման կենտրոնի ցուցանիշները, տատանման ցուցանիշները և դրանց հաշվարկման մեթոդները, դիսպերսիայի մաթեմատիկական հատկությունները, տատանման հարաբերական ցուցանիշները, այլընտրանքային հատկանիշի դիսպերսիան, դիսպերսիայի տեսակները, դրանց գումարման կանոնը, վարիացիոն բաշխման շարքի կառուցվածքային բնութագիրը, բաշխման մոմենտները, բաշխման ձևի ուսումնասիրությունը **Թեմա 6. Ընտրանքային դիտարկում*** • Հասկացություն ընտրանքային դիտարկման մասին: Ընտրանքային մեթոդի տրսական հիմունքները: Ընտրանքային դիտարկման և կիրառման անհրաժեշտությունը շուկայական

	հարաբերությունների պայմաններում: • Գլխավոր և ընտրանքային համակցությունները, նրանց ընդհանրացնող բնութագրերը: Ընտրանքի տեսակները: Գլխավոր համակցությունից միավորի ընտրման եղանակները: • Ընտրանքային դիտարկման սխալները: Ընտրանքային տվյալների տարածման եղանակները գլխավոր համակցության վրա: Ընտրանքային հետազոտության կիրառման հնարավորությունները ներկա էտապում **Թեմա 7. Երևույթների փոխկապվածության ուսումնասիրումը** • Քանակական վերլուծության դերը փոխադարձ կապերի մեջ; Զուգահեռ տվյալների մեթոդը: • Վերլուծության խմբավորումների կիրառումը կապերի ուսումնասիրման համար: Կապերի ուսումնասիրման հաշվեկշռային և ինդեքսային մեթոդները, կոռելացիայի և ռեգրեսաիայի մեթոդները: Գծային և ոչ գծային ռեգրեսիա և կորելյացիա: Մասնակի և բազմակի կոռելյացիա: Կոռելյացիոն և ռեգրեսիոն հավասարումների պարամետրերի իմաստի մեկնաբանումը: • Դիսպերսիոն վերլուծության կիրառման հնարավորությունը սոցիալ-տնտեսական երևույթների վերլուծության մեջ: Քանակական և որակական հատկանիշների կապերի սերտության ցուցանիշների կառուցման մեթոդոլոգիական հիմունքները: **Թեմա 8. Սոցիալ-տնտեսական երևույթների դինամիկայի ուսումնասիրումը*** • Դինամիկ շարքերի հիմնական ցուցանիշները: • Դինամիկ միջին ցուցանիշները: Դինամիկ շարքերի հարթեցումը: Հիմնական միտումների դրսևորումը: Դինամիկ շարքերի էքստրապոլյացիան և ինտերպոլյացիան: • Դինամիկ շարքերի կառուցման և փոխկապակցությունների ուսումնասիրման մեթոդոլոգիական հիմունքները: Սեզոնային տատանումների վիճակագրական ուսումնասիրության հիմնական հիմնական հարցերը: Դինամիկ շարքերի օգտագործումը կանխագուշակման նպատակով: **Թեմա 9. Ինդեքսներ*** • Վիճակագրության ինդեքսային մեթոդը: • Ագրեգատային, միջին թվաբանական և միջին հարմոնիկական ինդեքսներ: • Միջին մակարդակի դինամիկայի վերլուծության ինդեքսային մեթոդը: Կառուցվածքային տեղաշարժերի ինդեքսը: Կարևորագույն տնտեսական ինդեքսները: Ինդեքսների փոխկապակցվածությունը: Տերիտորյալ ինդեքսներ:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	**15. Գնահատում** Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական

	նպատակներն են՝ ▪ կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը, ▪ իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման: Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[20]: **15.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝** ▪ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր, ▪ գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Հակոբյան Կ.Հ.. «Վիճակագրության տեսությունե ուսումնական ձեռնարկ», 2003

[20]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

	2. Ֆաիրադյան, Կոնստանդյան «Վիճակագրության ընդհանուր տեսության խնդրիների ժողովածու», 1984 Լրացուցիչ- 1. Կոզլով, Էռլիխ, Դոլգուշևսկի, Պոլյուշին, Վիճակագրության ընդհանուր տեսություն, 1981 Պետրոսյան Ա.Ն. «Վիճակագրության ընդհանուր տեսություն» ուսումնական ձեռնարկ, 2008